

Georg Simmel: Dönemi ve Sosyolojisi*

Şeyma AKIN

Dr.Öğr.Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü,
Konya, Türkiye, sakin@erbakan.edu.tr

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 02/02/2024

Kabul: 28/05/2024

Yayın: 30/06/2024

Anahtar Kelimeler:

Georg Simmel, klasik sosyoloji, Alman düşünce geleneği, Alman tarihi.

JEL Kodları:

Z13, N 93, Y80

Klasik sosyoloji ve sosyologlar dendiğinde akla öncelikle Alman ve Fransız sosyoloji geleneği ve sosyologları gelir. Gerek sosyolojinin bir disiplin olarak ortaya çıkması ve gelişimi, gerekse dernekleşme ve üniversitelere ders olarak konması neticesinde kurumsallaşmasında bu iki geleneğin rolü büyüktür. Aynı zamanda, kendi iç dinamikleri sebebiyle bu iki geleneğin sosyolojik yaklaşımı ve kurucu sosyologların yaklaşımı da farklıdır. Bir tarafta Max Weber, diğer tarafta Emile Durkheim gibi isimlerin çalışmalarına ve toplumsal analiz tarzlarına bakıldığında bu ayrımı kolaylıkla görülebilir. Bununla birlikte, Alman geleneği içinde kendine has yaklaşım ve üslubuyla Georg Simmel'in farklı bir yeri vardır. Kendisi her ne kadar Alman düşünce geleneği içinden çıkmış olsa da, Simmel'in sosyolojik tahlili, ele aldığı konular ve meseleleri kavramsallaştırma biçimi kendine özgüdür. Ayrıca, özellikle 20.yüzyılın ortasından itibaren gelişen sosyolojik araştırmaların temelinde Simmel'in yaklaşımının önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bunun sebebi, kendisinin toplumu ilgilendiren önemli konulara eğilmekte birlikte, meta analizler yerine, o dönemin ruhundan farklı olarak daha mikro sosyolojik bir perspektif benimsemesinden kaynaklanmaktadır. Georg Simmel'i ve sosyolojisini anlamak için onu şekillendiren siyasi ve toplumsal koşulların yanında kendi hayatındaki gelişmelere bakmak yerinde olacaktır. Bu çalışma, Simmel ve sosyolojisine ışık tutmak için Almanya'daki siyasi, toplumsal ve entelektüel koşulları ortaya koymaya çalışmanın yanında, Georg Simmel'in hayatı, çalışmaları ve meseleleri kavramsallaştırmasını daha sonraki çalışmalar üzerindeki etkileri açısından da incelemeyi amaçlamıştır.

Georg Simmel: His Period and Sociology

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 02/02/2024

Accepted: 28/05/2024

Published: 30/06/2024

Keywords:

Georg Simmel, classical sociology, German tradition of thought, German history.

Jel Codes:

Z13, N 93, Y80

When speaking of classical sociology and sociologists, the first thing that comes to mind is the German and French sociological tradition and sociologists. These two traditions have a great role in the emergence and development of sociology as a discipline and its institutionalization as a result of activities such as the foundation of associations or courses at universities. At the same time, due to their internal dynamics, the sociological approach of these two traditions and the approach of the founders also diverge. This distinction becomes particularly visible when we look at the works and social analysis styles of names such as Max Weber on the one hand and Emile Durkheim on the other. However, Georg Simmel takes a different place in the German tradition with his unique approach and style; Although his approach is originated within the German tradition of thought, its sociological analysis, the issues it deals with, and the way it conceptualizes the issues are unique. At the same time, we see that Simmel's approach plays an important role in the basis of sociological research, especially since the mid-20th century. His sociological approach focuses on the society in general, but he looks from a more micro-sociological perspective. This approach has been adopted particularly by the mid-20th century because it enabled researchers to tackle social issues from various angles instead of providing meta-analyses. In order to understand Georg Simmel and his sociology, it is necessary to look at both the political and social conditions that has shaped him and the developments in his own life. This study presents the political, social and intellectual conditions in Germany in order to shed light on Simmel and his sociology along with his life, work and conceptualization in sociology.

Atıf/Citation: Akın, Ş. (2024). Georg Simmel: Dönemi ve Sosyolojisi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 73-86.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

* Bu çalışma, "Muhafazakar Girişimcilerde Zenginleşme ve Zihniyet Dönüşümü: Georg Simmel'in Paranın Felsefesi Tezi Çerçevesinde Bir Çalışma" adlı doktora tezinden türetilmiştir

GİRİŞ

Genel olarak Batının bir bütün olarak ele alındığı modernleşme tartışmalarında, Almanya'nın durumunun ve gelişme sürecinin aslında genelden çok daha farklı olduğu gerçeği gözden kaçırılmaktadır. Gerek sanayileşme gerekse siyasi ve toplumsal ilerleme sürecine bir ölçüde gecikmeli başlaması sebebiyle Fransa veya İngiltere gibi ülkeler tarafından küçümsenmiş olan Almanya kısa süre içinde bu açıklarını yalnızca ekonomik ve teknolojik alanlarda değil, 19. Yüzyıla girildiğinde şair ve düşünürlerin ülkesi haline gelerek de kapatmıştır. Almanca konuşan coğrafyada, birbirinden haberdar olan ve bir kısmı henüz birliğini sağlayamamış yerel beyliklerden oluşan bu bölgede, önemli entelektüel tartışmalar ve çalışmalar yürütülmüş ve böylece kendine has bir entelektüel gelenek oluşturulmuştur (ö.bkz. Iggers, 2011; Veit-Brause, 2001; Fulbrook, 2008). Bahsedilen gelişmeler, aynı zamanda kendine has bir sosyoloji geleneğine de zemin hazırlamıştır. Georg Simmel de bu gelenek içinde yetişmiş, ancak farklı olarak bu zemine ilaveten kendine has özellikler de geliştirmiştir. Bu çalışmada öncelikle döneme ilişkin Almanya'daki koşullar, Simmel'in hayatında önemli yer tutan Berlin şehri ve Simmel'in biyografisiyle birlikte sosyolojik yaklaşımı ele alınmaya çalışılmıştır.

Almanya'nın değişimi 19. yüzyıla gelindiğinde baş döndürücü bir boyuta ulaşmıştı. Siyasetten ekonomiye, edebiyattan bilime kadar hayatın bütün alanlarını etkileyen gelişmeden bahsetmek mümkündür. Sosyoloji gibi bir bilim dalının gelişmesi ve önemli sosyologların bu dönemde ortaya çıkmasını da bunun bir neticesi olarak okumak gerekir. Georg Simmel de bu gelişmelerin neticesinde ortaya çıkan bir sosyolog olarak görmek ve sosyolojisini bu bağlama oturtmak; böylece, dönemini ve iddialarını doğru anlamak mümkün olacaktır. Bu nedenle, öncelikli olarak Almanya'ya özgü niteliklerin tartışılması Simmel'i anlamamanın bir önkoşulu sayılabilir. Bu amaçla, 19. Yüzyıl boyunca Almanya'nın sosyo-siyasal yapısı üzerine bir genel çerçeve çizilecektir. Ardından Simmel ve düşüncesinin ana hatları bu çerçeve içinde analiz edilecektir.

1. 19. YÜZYILDA ALMANYA: DEĞİŞİMİ VE YENİ KİMLİĞİ

Dönemin Almanya'sını anlamak için öncelikle bölgenin siyasi gelişimine odaklanmak gerekmektedir. Asırlar boyunca parçalanmış bir yönetime sahip olan Almanlar, 19. yüzyıldan itibaren daha büyük ve daha güçlü tek bir devlet altında birleşmişlerdir. Önceleri küçük bir ülke olarak varlığını sürdüren Prusya, 1701 yılında krallık haline gelmiş, II. Frederik'in egemenliği sırasında büyük bir güç haline gelmiş olsa da Napolyon'un zaferleri sonucunda ağır kayıplar vermiştir. Ancak 1815'te kaybettiği topraklarını geri alarak toparlanmış ve nihayet 1871 yılında Almanya kendisi de imparator unvanı alan I. William yönetimi altında tek bir ülke olarak birleşmiştir. Bu birleşme her ne kadar yukarıdan dayatılan bir sürecin sonucu ortaya çıkmışsa da ülkedeki kolektif bilinci güçlendirmiş, hatta Almanya'da sanayileşmenin önemli ölçüde ivmelenmesine de sebep olmuştur (Schulz, 2006: 121). Önceleri bölgedeki küçük Alman devletçikleri arasında ortak gümrükler veya kurumlar arası işbirlikleri türünden etkileşimler olmakla birlikte tek bir devletin doğuşu hızlı bir değişimi de tetiklemiştir.

Bu süreçte kentlerde önceden hakim olan ticari unsurlar gerilemiş ve şehirler daha çok idari merkezlere dönüşmüş, bu da sınıf yapısını etkileyerek örneğin burjuvazinin (Bürger) etkisini azaltmış ve bürokratik sınıfların gücünü artmıştır (Fulbrook, 2008, s.84). Simmel'in hayatında önemli yer tutacak olan Berlin de bu aşamada çok değişmiştir. Ülke ekonomisi gelişmiş, reformlar yapılmış ve daha fazla özgürlüğe izin veren düzenlemeler hayata geçirilmişti. Yine de tüm bu gelişmelerin yanında otoriter bir yapılanma da dikkat çekmektedir. Mesela bu dönemdeki modern okul sistemi, özgür düşünceli bireyler yetiştirmekten ziyade, bilgili ve katılımcı vatandaşlar yaratma düşüncesi üzerine inşa edilmiştir (Schulz, 2006, s.75). Diğer bir önemli olgu, soyluluğun önemini kaybetmemiş olması sebebiyle, soylu olmayanların kamu hizmetine girmek suretiyle çeşitli unvanlar alabiliyor olmalarıydı. Bu ve benzeri siyasi uygulama ve eğilimler ülkeye ve döneme kendi karakterini kazandırarak sosyolojik araştırmalar için de bol malzeme sunan bir temel oluşturmuştur.

18. yüzyılda Alman coğrafyasında Alman kimliğini güçlendiren önemli değişiklikler yaşanmış, mesela Alman dilinde önemli eserler yazılmış, klasik müzikte önemli gelişmeler görülmüş, mimaride yeni formlar ortaya çıkmış, Pietistler gibi yeni Protestan yorumlar şekillenmiş ve Hegel, Schiller gibi önemli isimler ortaya çıkmıştır (Fulbrook, 2008, s. 93-94). Bu gelişmeler ülkedeki düşünsel yapıyı da değiştirmiştir. Şöyle ki, Prusya nispeten hoşgörülü bir politika benimsemeye başlamış, Berlin de bu

gelişmelerden etkilenecek bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Aslında Berlin, daha önceleri de güçlü Prusya'nın bir sembolü olma yönünde işaretler vermekteydi; mesela Fransa'dan kovulan Huguenotlar 17. yüzyılın sonunda Berlin'e yerleşerek çeşitli imtiyazlar elde etmişlerdi. Değişime işaret eden faktörlerden bir başkası da basılı kitapların dilidir. 18. yüzyılda Latince olarak basılan kitapların oranı sonraları yüzde 5'e kadar düşmüştür (Fulbrook, 2008, s. 95-97). Yeni bir kimlik inşası arayışındaki Prusya'daki bu gelişmeler, bir yandan dış dünyaya açılmaya çalışırken öte yandan da kendi yapısını inşa etme sürecinin göstergeleri olarak kabul edilebilir.

Alman politik kültürüne bakıldığında birçok önemli nokta dikkat çekmektedir. Almanya'nın merkezi devletini, yani ulus devletini geç kurduğu, ancak öncesinde ciddi bir ortaklık bilinci olduğu bilinmektedir. Geç kurulmasına rağmen güçlü bir merkezi devletin yaratılabildiği olmasının birçok nedeni vardır. Bunlardan biri, şehirlerin ve kasabaların politik anlamda zayıf (Moore, 1974, s.418) ve soyluların nüfuzunun siyasete bağımlı olması gerçeğidir. Böylece merkezileşme girişimlerine ve merkezi politikalara karşı kuvvetli bir direnç ortaya çıkmamıştır (Baranowski, 1987, s.286; Fulbrook, 2008, s. 85). Hatta toprak sahibi soylular olan Junkerlerin devletle birlikte hareket etmeyi tercih ettiği ve siyasete bağlı olarak pozisyonlarını güçlendirdiği bilinmektedir (Moore, 1974, s.38). Aralarında bir rekabet olmakla beraber hem burjuvazinin hem de aristokrasinin zayıflığı burada görülebilmektedir. Yine, merkezileşme yolundaki en önemli adımlardan biri olan 1815 sonrası restorasyon dönemi de bunun açık göstergelerindedir. Bu dönemde Viyana Kongresi ile Alman Konfederasyonu kurulmuş, Alman beylikleri, bağımsız şehirler, Avusturya, Prusya, Danimarka ve Hollanda krallıkları bir araya getirilmiştir. Bir başka birlik örneği de Rusya, Avusturya ve Prusya krallarının Napolyon'a karşı kurduğu Kutsal Birlik'tir. Bu ittifak sayesinde halk isyanlarına karşı işbirliği yapılmış ve çıkan ayaklanmalar bastırılmıştır. 1833'ten sonra Alman Gümrük Birliği oluşturulmuş, pek siyasi bir önemi olmamakla birlikte, oluşturulan kimliğin yekpare bir ekonomik birim olarak algılanmasını sağlamıştır (Sondhaus, 2006, s.52; Fulbrook, 2008, s.117). Dolayısıyla tüm bu gelişmeler, merkezi bir devletin ortaya çıkmasını hızlandıran gerçekler olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Ancak hızlı kentleşme, sanayileşme ve yoksullaşma sonucunda halk isyanlarının önlenmesi de zorlaşmış, sonraları siyasi talepler ileri süren ayaklanmalar ortaya çıkmış, 1848 Mart Devrimi ve ardından gelen ikinci restorasyon dönemi başlamıştır. Siyasi talepler arasında yer alan liberal bir anayasa ve halkın temsili gibi hususlar Frankfurt parlamentosunda ele alınmıştır. 1848 devriminin tek bir ideolojiye dayandığını söylemek zordur. Zira eski düzeni isteyenler, anayasal hükümet ve ekonomik özgürlük talebindeki liberaller, Alman birliğini isteyen milliyetçiler ve başka motivasyonlarla hareket eden proleter işçi ayaklanmaları söz konusuydu. Tüm bu taleplerin sonucunda Frankfurt'ta ılımlı liberaller aracılığıyla ulusal parlamento seçimi için bir toplantı yapılmış ve ilk meclis seçimi gerçekleştirilmiş, ardından anayasa metni için girişimde bulunulmuştu (Fulbrook, 2008, s. 119-121); ancak bu gelişmeler daha sonra Frankfurt Parlamentosu'nun feshedilmesini önleyememiştir. Halka oy verme hakkı tanınmış olmasına rağmen seçim ancak ödenen vergiler temelinde yapılabiliyordu; bu da zenginlere parlamentoda çoğunluk sağlamıştı. Ayrıca idari yapı, soylularca temsil edilen ve doğrudan kral tarafından atanan birinci meclis ve diğerlerinin temsil edildiği ikinci genel kurul şeklinde yapılandırılmıştı (Schulz, 2006, s. 113-114). Bu gelişmelerle demokratikleşme süreci kesintiye uğramış ve bahsi geçen hususlar bazı kesimlerin işine yaramıştır; ne var ki sorunlar uzun vadede derinleşerek başka sorunlara da yol açmıştır.

1871-1914 yılları arasında Almanya yeni bir döneme (Wilhelm dönemi) girmiştir. Kudretli bir kral olmasa da onun yönetiminde ciddi gelişmeler yaşanmıştır. Bu bağlamda dikkat çekici özelliklerinden biri de nüfusun hızla artmasıdır. Mesela Fransa'nın nüfusu 36 milyondan 40 milyona çıkarken, Almanya'nın nüfusu 41 milyondan 67 milyona çıkmıştır. Şehirlerin ve gençlerin nüfusu hızla artmış, neticede dikkat çekici burjuva bölgelerinin yanında yoksul gecekondu da oluşmuştur. Konuyla ilgili bir örnek olarak, o dönemlerde Siemens gibi büyük şirketlerin bu sorunlara tedbir olarak konut inşasına giriştikleri görülmektedir. Zira banliyölere yerleşen yoksul nüfusun ciddi bir kısmı işçi sınıfından oluşmaktaydı (yüzyılın başına kıyasla fabrika işçilerinin oranı yüzde 4'ten yüzde 10'a çıkmıştır, Fulbrook, 2008, s. 125). Ayrıca, ağır sanayiden kimya ve elektrik endüstrilerine doğru bir geçiş yaşanmış, bu süreçteki yatırımlar Deutsche Bank ve Dresdner Bank tarafından finanse edilmiştir (Fulbrook, 2008, s.138). 19. yüzyılın ikinci yarısındaki olumlu gelişmeler kuşkusuz yapılan reformlar

ve hızlı sanayileşmeydi. Ancak entelektüel alanda da bir değişiklik söz konusu olmuştu. Mesela okuma-yazma oranının en yüksek olduğu ülke Almanya'ydı. Büyük kısmı daha seküler içerikli çok sayıda kitap yayımlanmaktaydı. Kadınların da dahil olduğu entelektüel çevrelerde felsefe, antropoloji gibi alanlarla ilgilenmeye başlanılmıştı (Doğan, 2012, s. 15). Dolayısıyla Simmel'in de içinde bulunduğu bu dönem çok ciddi değişimlere şahit olmuş, bunun sonucunda yeni talepler ve kurumsal yapılar kaçınılmaz hale gelmiştir.

Simmel'in içinde bulunduğu çevreyi ve onu etkileyen ortamı anlamak için Almanya'daki bilimsel faaliyetlere de bakmak gereklidir, çünkü 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında yüksek öğrenim güçlendirilmiş ve araştırma merkezleri kurulmuştur. Üniversiteler arasındaki dayanışmaya bağlı olarak bu kurumlar "milli" birer unsur olarak da hareket etmeye başlamışlardır. Ayrıca burjuva sınıfı üniversitelerin veya araştırma merkezlerinin gelişimini etkilemiştir (Poggi, 1993, s. 13-14). Almanya'da entelektüel gelişim Fransa ve İngiltere'den farklılık göstermektedir, çünkü Almanya genellikle Aydınlanma geleneğine mesafeli kalmıştır. Aydınlanma geleneğinin soğuk yaklaşımının aksine, Alman Romantizmi (Doğan, 2012, s. 34) hem edebiyatı hem de toplumu etkilemiştir. Bu hareketin aynı zamanda burjuvaziyi de beslediği bilinmektedir. Aslında Romantizm, Aydınlanma'dan farklı olarak genel yasaların oluşturulması yerine, çoklu bireysel oluşumlara imkân vermiştir (Poggi, 1993, s. 21). Almanya ile Fransa arasındaki sorunların yanı sıra, Fransız Devrimi'nin olumsuz sonuçları da bu tür bir yaklaşımın benimsenmesine katkıda bulunmuştur. Alman düşünürler devletin keyfiliklerinin farkında olmakla birlikte, bu keyfiliklerin isyanla engellenmemesi gerektiğini, aksine değişimin bireysel gelişimle yaşanabileceğini savunmaktaydılar (Schulz, 2006, s. 81). Tüm bunlar, o dönemdeki fikri tartışmaların farklı çevrelerde meydana geldiğine, dolayısıyla entelektüel zenginliğin mevcudiyetine işaret etmektedir.

Bu noktada "Methodenstreit"ten (yöntemler savaşı) bahsetmek de gereklidir, çünkü ilk kez ekonomi alanında ortaya çıkmış olsa da diğer disiplinleri de içine alan, teorik ve pratik bilginin doğası ve ilişkisi üzerinde tartışmalar yoğunlaşmıştır (Outhwaite, 2006, s.391). Örneğin, dönemin önemli isimlerinden Carl Menger'in başlattığı tartışmalardan biri, devlet, dil, hukuk ve para gibi kurumların ve olguların ortaya çıkma biçimiyle ilgilidir. Menger'e göre bu kurumlar bireysel eğilimlerin amaçlanmayan sonuçlarıdır ve oluştuktan sonra daha bilinçli ve planlı eylemlerle gelişmektedir. Bireyi daha pasif bir konuma yerleştiren klasik sosyolojideki çeşitli yaklaşımlardan farklı olarak birey, Menger'in yaklaşımında önemli bir yere sahiptir ve pasif bir konumda değildir (Maurer, 2008, s. 27; Akın; 2019, s. 3). Bu süreçte Weber ve Sombart gibi sosyologlar da tartışmaya katılmış; Georg Simmel "Paranın Felsefesi" ile para ve toplumsal ilişkiler bağlamında ekonomi sosyolojisine katkıda bulunmuştur. Simmel'in çalışması ekonomik çalışma olarak nitelendirilemese de dönemin ekonomik görüşlerinden bağımsız olarak değerlendirilemez. Hatta görüşlerinin değer marjinal faydası yaklaşımıyla tanınan Menger'in görüşlerine yakın olduğu rahatlıkla söylenebilir (Frisby, 2002, s. 85). Bu anlamda değer yalnızca onun ortaya çıkarılmasıyla ilişkili maliyetlerle değil değiştirilebilirliğiyle ilişkilidir. Bu örnekler, dönemde oldukça fazla entelektüel araştırma ve tartışmanın olduğuna işaret eder.

2. DÖNEMİN ALMANYA'SINDA DEVLET POLİTİKALARI VE TOPLUMSAL YAPININ ŞEKİLLENMESİ

Toplumsal yapıdan bahsetmeden önce dönemin düşünce biçimine bakılmalıdır. Zira, bu düşünce biçimi dönemin ruhunu büyük ölçüde etkilemiştir. Fulbrook (2008), dönemin özelliklerini analiz ederken Alman gelişimi ve düşünce tarzını temel alarak, mutlakiyetçilik veya sanayileşme çağı gibi kavramlar kullanmaktadır. Söz konusu dönem 1648'de (Vestfalya Barışı) mutlakiyetçilik dönemiyle başlar ve 1815'e (Viyana Kongresi) kadar devam eder. Dönemin önemli özellikleri arasında ilk akla gelenlerden biri daimi bir ordunun oluşturulması ve merkezi bir devlet oluşturacak bürokratik sistemin inşa edilmesidir. Dahası, feodal soyluların aristokrasi altında birleştiği ve kasaba halkının (kentli orta sınıf) bağımlı bürokrasiler haline geldiği görülmektedir. Her iki grubun da baskın bir itaat ve hizmet vurgusuna sahip olduğunu söylemek mümkündür (Fulbrook, 2008, s. 79). Bu yapı ülkeyi büyük ölçüde etkilemiş ve ilerleyen dönemlerde Almanya'ya özgü siyasi ve sosyal sonuçların doğmasına neden olmuştur.

1820'deki tarım reformu birçok köylüyü topraksız bırakarak onları yoksullaştırmış ve şehirlere taşınmaya zorlamıştır. Öte yandan sanayileşmenin işçi ihtiyacı doğurmasıyla kentlere yoğun bir şekilde göçler yaşanmıştır. Aynı zamanda burjuva sınıfı da İngiltere'deki kadar olmasa da güçlenmiş ve böylece anayasal talepler, ifade ve ticaret özgürlükleri talep edilmiştir (Doğan, 2012, s.13). Fakat bu sınıfın tümüyle bağımsız olarak büyüdüğünü söylemek mümkün değildir, aksine burjuva sınıfı devletin desteğiyle gelişip serpilmiştir. Aynı zamanda, Alman Aydınlanmasının siyasi gelişmelerden bağımsız geliştiği söylenemez. Napolyon işgali sonrası Fransa'ya duyulan nefret, fikir dünyasında da kendini göstermiş, Aydınlanma düşüncesi prensipte kabul edilse de Fransa'da anlaşıldığı şekliyle kabul görmemiştir. Bu dönemde İngiltere'deki hürriyete ilişkin fikirlerden de etkilenildiği görülmektedir (Doğan, 2012, s.11-12). Bu bağlamda dış gelişmeler ve iç dinamiklerin değişimde etkin bir rol oynadığı ve toplumun sınıfsal yapısı üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Dönemin toplumsal yapısına bakıldığında, 19. yüzyılda gelişip güçlenen burjuva sınıfının belirleyici bir rol oynadığı dikkat çekmektedir. Büyük mülklere sahip olan Alman soyluları bu süreçte devlete bağımlı hale gelerek devlet bürokrasisinde varlıklarını sürdürmüşlerdir (Roskin, 2009, s. 201-202). Seçim sistemi emlak vergisi temsiline dayandığından, Junker sınıfı parlamentoda orantısız bir şekilde yer almaktaydı; ancak sonraki düzenlemeler burjuvazinin lehine değişmiştir (Fulbrook, 2008, s. 128). Belki bu noktada Bismarck'tan da kısaca bahsetmek gerekir, çünkü bu gelişmelerde Alman siyasetinin en önemli isimlerinden biri olan ve 1862'den 1890'a kadar başbakanlık yapan Bismarck da etkili olmuştur.

Bismarck'ın önemli katkılarıyla İkinci Reich ilan edilmiş, yeni siyasi oluşumlar ortaya çıkmış ve Alman endüstrisi tüm baskılara rağmen gelişmeye devam etmiştir. Önemli gelişmelerden biri, sosyal refah toplumu inşasına yönelik ciddi adımların atılmasıdır. Yaygın sigorta ve emeklilik planları gibi girişimler buna birkaç örnektir (Roskin, 2009, s. 205). Yukarıda da belirtildiği üzere Junker sınıfı ülkenin kurumsal yapılarında oldukça etkiliydi. Yine Junker sınıfının askeri kesime karşı sorumluluklar açısından da özel bir yeri bulunuyordu. Bu sınıfın ordunun ihtiyaçlarını karşılamada iki ana rolü vardı: birincisi, bir tür bürokratik liderlik tarafından yerine getirilen işlevsel rol, diğeri de toprak sahipleri olarak onlar tarafından yerine getirilen yasal iç güvenlik, polislik rolüydü (Poggi, 1993, s. 5). Siyaset meselesinin prenlere bırakılması ve burjuvazinin siyasetten uzak durmak istemesi nedeniyle bu yapının burjuva sınıfıyla ilişkileri belirlediği de dikkat çekmektedir (Poggi, 1993, s. 17). Ancak bu iki grup arasında zaman zaman gerginlikler de yaşanmakta ve siyaseti kendi lehlerine çevirmek için bu gerginlikler kullanılmaktaydı.

Prusya devletinin canlı bir dönemden geçtiği ifade edilmişti, bu kapsamda yeni fikirler, bakış açıları ve hareketler de ortaya çıkmıştır. Sosyalist bir düzen talebi, tüm Avrupa'da olduğu gibi pozitivist bilim anlayışı (Arslan Bilgin, 2020, s. 101), materyalist tabiat anlayışı bunlardan bazılarıdır. Bu fikirler birçok yerde devrimci anlayışa ve siyasi ve toplumsal değişime yol açmış ancak Almanya'da bir devrime sebep olmamıştır. Ülkede hakim olan zihniyet daha çok materyalist ilerlemeciliktir. Aynı zamanda ülkede mitlerin yeniden kullanılmaya başlandığı ve yeniden yorumlanarak özellikle edebiyat ve tiyatro gibi eserlerde bir Alman bilinci oluşturulmaya çalışıldığı da gözlenmektedir (Schulz, 2006, s. 123-124). Üstelik yukarıda da belirtildiği üzere, sosyal sınıflar devletten bağımsız olarak gelişmemiş, bazen devletin istekleri doğrultusunda şekillenmiştir.

Alman orta sınıfına bakıldığında Berlin'in yapısının Lübeck ya da Hamburg gibi Hansa şehirlerine[†] göre farklı olduğu dikkat çekmektedir. Çünkü Berlin'den farklı olarak buradaki insanlar daha liberal ve aristokrasi karşıtı bir zihniyete sahiplerdi. Öncelikle, Berlin'de çok sayıda Yahudi vardı (en zenginlerin yüzde 60'ı) ve bunlar Junker sınıfına benzemeye çalışıyorlardı (Augustine, 1991, s. 132-133). 1907-1911 yılları arasında Berlin'deki en zengin iş adamlarının yüzde 23'ünün bankacı olduğu bilinmektedir. Bir diğer dikkat çekici durum ise 1870'lerden sonra soyluluğa kavuşanlardır. Genellikle bu unvanları Hansa Senatosu vermekte isteksiz olduğundan, Prusya Kralı tarafından veriliyordu. Almanya'nın güçlü bir ülke olması, eğitimin yaygınlaşması, hukuk sisteminin inşası ve işçi hareketinin hakimiyeti burjuva sınıfının güçlenmesine katkıda bulundu.

[†] 13. yüzyıl itibarıyla Alman tüccarlar ortak ekonomik çıkarlarını gözetmek amacıyla Hansa Birliği'ni kurdular. Daha sonra Kuzey Avrupa sahillerindeki birçok şehir bu birliğe dahil oldu.

Prusya'yı başka bölgelerden ayıran bir diğer özellik de Yahudilerin durumuydu (Augustine, 1991, s. 137-139). Bu grubun icra edebileceği meslekler sınırlıydı. Başka yerlerde kolay olmasa da, Prusya aristokrasisinde yerine getirilebilecek bazı meslekler Yahudilere yasaklanmıştı. Mesela subay ya da diplomat olmalarına izin verilmiyordu. Profesör, bürokrat, doktor, avukat, yazar olmaları için hiçbir engel bulunmuyordu. Hamburg gibi şehirler dikkate alındığında Yahudiler için herhangi bir yasal engel söz konusu değildi, ancak bölgenin kapıları Yahudilere ve diğer yeni gelenlere pek açık da sayılmazdı. Berlin'in ticaret camiası bu kadar katı bir tutum sergilememiştir. Berlin'de hem Yahudi hem de Hristiyan iş adamlarının iş dışında sosyal hayatta da sıklıkla buluştukları görülmektedir. Sosyal toplantılar ve kutlamalar için evlerinin kapısını açanlar arasında önemli Yahudi aileler de yer alıyordu. Burada ev sahipleri toplumun çeşitli mevkilerindeki önemli kişileri ağırlamış ve Junkerlere rağmen (bir yandan Junkerleri sevmedikleri için bir yandan da onlar tarafından onaylanmak zorunda oldukları için) aristokrat gibi davranmayı tercih etmişlerdir (Augustine, 1991, s. 144-45). Ancak bazı engellere rağmen 18. yüzyılda Yahudilerin sayısının arttığı ve 1811-1812 yıllarında tam hukuki eşitliğin sağlandığı ve bu grubun artık yayın yapıp okul açabildiği görülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi Almanya'da sanayileşme nispeten geç başlamıştır ve Prusya'nın güçlenmesi onun gelişmesinde belirleyici olmuştur. Almanya sanayisi İngiltere'yi geriden takip etse de, endüstriyel üretimin karmaşık olması ve bilgi birikimi gerektirmesi nedeniyle özel bir konuma ulaşmayı başarmıştır. Bu gelişme tarımsal geçimin temelini atan Junker sınıfının ellerini zayıflatmış, ve güçlenen burjuva sınıfıyla gerginliklerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Ancak tarımda korumacılık ve kartel haklarını içeren bir anlaşma ile gerilimlerin sona ermesi mümkün olmuştur (Poggi, 1993, s. 17). Tüm bu hususlar, Alman burjuva sınıfının gelişimine dair önemli anlamlar içermektedir, zira bu burjuva sınıfı, İngiltere'deki burjuva sınıfından farklı olarak devletten bağımsız gelişmemiş, tersine devlet desteğiyle güçlenmiştir. Durum böyle olunca, ortaya çıkan işçi sınıfı ayaklanmaları veya liberal demokrat hareketler ilgili kesimlerce tehdit olarak görülmüştür (Poggi, 1993, s. 13). Neticede, liberal bir anlayış yerine daha mutlakıyetçi bir anlayışı geniş kesimlerce benimsemiştir. Bahsi geçen anlayış, "Biedermeier" dönemi olarak adlandırılan ve özellikle 1815-48 yılları arasında sosyal tesirleri hissedilen dönemde açıkça görülmektedir. Siyasi olumsuzluklar sebebiyle daha fazla kendi içine kapanmayı ve muhafazakar bir tutum benimsemeyi öneren bu anlayış, saray çevresiyle sınırlı kalmamış, orta sınıfa da hâkim olmuştur (Fulbrook, 2008, s. 115). Bu nedenle Almanya'da devletçi anlayışın geniş toplumsal bir tabanı vardır uzun süreli etkisi olagelmıştır.

3. BERLİN'İN ANLAMI

Berlin şehri yüzyıllar boyunca Hohenzollern hanedanı tarafından yönetilmiş ve özellikle 17. ve 18. yüzyıllarda Friedrich Wilhelm (Prens), oğlu Friedrich ve II. Friedrich döneminde gelişmeye başlamıştır. Kent, kültür ve bilim açısından geliştikçe bir çekim merkezi haline gelmiştir. Kent büyüyüp geliştikçe çeşitliliğin artması ve farklı toplumsal grupları barındırması beklenen bir durumdur. Ayrıca Berlin'de çok sayıda Yahudi'nin yaşadığı da ve kentin çeşitliliğine ve kültürel hayata katkı sağladıkları bilinmektedir. Nitekim o dönemlerde (1880'ler) yalnızca Berlin'de 45 bin civarında Yahudi yaşıyordu. (Fransa'da bu sayı toplam 51 bindir) (Craig, 1998, s. 162-164). Bu sebeple Berlin gelişen ve farklı yönlerden çeşitlilik gösteren bir şehrin tüm özelliklerine sahiptir.

Simmel'in yaşamının büyük bir kısmı Berlin'de geçmiştir, Berlin'deki değişiklikler onu etkilemiştir. Bu süreçte Simmel Berlin'de yaşadığı için şehir Paranın Felsefesi ve diğer eserlerin yaratılmasında önemli bir rol oynamıştır. Bahsi geçen dönemde ve hemen öncesinde Berlin büyüyüp gelişerek diğer büyük Avrupa şehirleriyle rekabet eder hale gelmişti. 1880'lerde yoğun altyapı çalışmaları başlamış ve kent yapılandırılmıştır; ana tren garı, tramvay hattı, Reichstag (parlamento binası) inşa edilmiş ve elektrik altyapısı gibi yatırımlar tamamlanmıştır. Yine 19. yüzyılın ikinci yarısında güçlü sanayileşme dalgasıyla tekstilden makineye, kimyadan elektroniğe kadar ciddi bir endüstrileşme sürecine girilmiştir. Ayrıca eğitim ve kültürel faaliyetlerin de arttığını söylemek mümkündür. Kentin gelişmesi ve nüfusun çok hızlı artması barınma ve yaşam zorlukları gibi olumsuz sosyal olgular ortaya çıkarmış ve bu sorunlar günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. 19. yüzyılın başında yaklaşık 180 bin olan kent nüfusu, yüz yıl sonra 2 milyona çıkmıştır (Paffhausen, 2012, s. 89). 20. yüzyılın başında Berlin dünyadaki en yoğun nüfuslu şehirlerden biri haline gelmiştir. 1895-1907 yılları arasında çalışan sayısı 300 bine çıkmıştı. Bu süreçte bölgede yaşayanların gelir durumu da dikkat

çekicidir; 1900 yılında 60 Berlinli 2 milyon markın üzerinde, 600 bin kişi ise 1.200 markın altında gelir elde ediyordu (Jazbinsek ve Thies, 1996, s. 6). Kente doğru yoğun bir göç yaşanmakta ve bu göçle birlikte genç ve dinamik bir nüfus barındırmaktaydı. Kentsel çevreye bakıldığında, Berlin'in 20. yüzyılın başında dünyanın üçüncü büyük kenti haline geldiği görülmektedir. Londra ve Paris ile karşılaştırıldığında Berlin için tarihi bir şehir nitelemesi kullanılamaz, çünkü binaların üçte ikisi yeni inşa edilmiştir. Başka bir deyişle Berlin yeni, modern ve "yüzeysel" bir şehirdir (Fritzsche, 1994, s. 386). Başkent olarak Berlin sadece siyasi bir merkez değil aynı zamanda akademi ve endüstride de önemli bir rol oynamaktaydı (Poggi, 1993, s. 30). Yeni olmasına rağmen iyi işleyen bir üniversiteye sahipti ve örneğin Frankfurt'tan sonra en önemli finans merkezi haline gelmişti. Dolayısıyla bu şehir pek çok sosyolojik ve ekonomik farklılığı, dolayısıyla da şüphesiz hem gerilimleri hem de fırsatları bünyesinde barındırıyordu.

19. yüzyılın ikinci yarısında bilimsel araştırmaların yanı sıra kültürel faaliyetlerin de hızla arttığı görülmektedir; örneğin, tiyatro ya da müze yatırımlarının yükseldiği anlaşılmaktadır (Fulbrook, 2008, s. 126). Şehirde çok büyük bir canlılık vardır. Robert Wagner bu canlılığı anlatmak için "Sokağı tiyatroya tercih ederim" ifadesini kullanmıştır (Fritzsche, 1994, s. 385 gibi). Ayrıca iki tür kültürün varlığından da bahsetmek mümkündür. Resmi kültür diye adlandırılacak ilki, yalnızca ortak bir topluma kimlik kazandırma fikrine dayanmakta ve politika dışında sanatta, mobilya tarzında veya binaların savurganlığında kendini göstermektedir. İkincisi ise, tüm bunları eleştiren bir karşı kültürdür. Bunun yansımalarını edebiyatta (Thomas Mann'ın Buddenbrooks ailesi) veya manevi yaşamda (artan yabancılaşma ve bireyleşmeye dikkat) görmek mümkündür (Fulbrook, 2008, s. 144). Kısaca Berlin, Alman toplumunun bir aynası gibidir; çünkü toplumsal yapısının, siyasi anlayışının, entelektüel zenginliğinin, iç gerilimlerinin tüm unsurlarını içinde barındırmaktadır.

4. GEORG SIMMEL'İN HAYATI

1858 yılında kalabalık ve varlıklı bir ailenin çocuğu olarak Berlin'de dünyaya gelen Simmel, anne ve baba tarafından Yahudi olmakla birlikte bir Protestan olarak vaftiz edilmiş, ancak seküler bir yaşam tarzını benimsemiştir, daha sonra kiliseden de ayrılmıştır. Zaten babası da otuzlu yaşlarında Katolikliği seçmiş, annesi de çocukluğunda Protestan olarak vaftiz edilmişti. O dönemde çok sayıda Yahudi'nin çeşitli nedenlerle Yahudilikten ayrılıp Hıristiyanlığa geçtiği veya en azından çocuklarına Yahudilik çağrıştırmayan isimler koyduğu bilinmektedir (bu gruplar için Almandada "Assimilationsjuden" şeklinde bir tabir de kullanılmaktadır). Simmel, 1890'da kendisi de bir yazar ve eğitilmiş bir babanın kızı olan Gertrud Kinel ile evlenmiştir (Jung, 2001, s. 14). Simmel'in biri evlilik dışı olmak üzere iki çocuğu olmuştur. Bunlardan Kinel ile evliliğinden olan oğlu Hans Eugen Simmel, İkinci Dünya Savaşı sırasında toplama kampına alınmış, buradan kurtulduktan sonra ABD'ye göç etmiştir.

Simmel, babası varlıklı olduğu için maddi sıkıntı çekmemiştir. Fakat akademik hayatı için aynı şeyi söylemek mümkün değildir, zira uzun süre kalıcı bir akademik pozisyon bulamamış, ancak ömrünün son dört yılında Strasbourg'da kadrolu olarak üniversitede çalışma imkânı bulabilmiştir. Simmel'in akademik dünyada karşılaştığı sorunlar sadece görev tanımıyla ilgili olmamıştır. Mesela, ilki kabul edilmediğinden tezini yeniden yazmak durumunda kalmıştır. İlk doktora tezi olan "Müziğin Erken Dönemlerinde Psikolojik-Antropolojik Çalışmalar" yazım ve alıntı hataları gerekçesiyle yetersiz bulunup reddedilmiştir. Daha sonra "Kant'ın Fiziksel Monadolojisine Göre Maddenin Doğası" adlı tezi kabul edilerek doktor ünvanını alabilmiştir. Doçentlik başvurusunda da benzer sorunlar yaşamış ve 1885 yılında tartışmalarla birlikte "Privatdozent" olarak Berlin Üniversitesi'ne kabul edilmiş ve göreve başlamış, ancak bu unvan ona maddi açıdan bir gelir getirmemiştir. Yine de öğrencilerin derslerine yoğun ilgi gösterdiği, hatta okul dışından çok sayıda dinleyicinin geldiği bilinmektedir (Jung, 2001, s. 15-16). 1900-1914 yılları arasında profesörlük yapmış olsa da istisnai bir konumda bulunmuş ve düşük ücretli çalışmıştır; bu nedenle örneğin doktora öğrencisi olamamıştır (doktora öğrencisinin olmaması Simmel'in ölümünden sonra mirasını sürdürülmesine imkan vermemiş ve dolayısıyla diğer klasik sosyologlar gibi öne çıkmasını etkilemiştir). Çeşitli üniversitelere çalışmak için başvurmasına ve Max Weber gibi isimlerden destek almasına rağmen başvuruları reddedilmiştir (Wolff, 1950, s. xix). Kadrolu profesörlüğü ancak 1914 yılında nispeten taşra üniversitesi sayılan Strassburg Üniversitesinde mümkün olmuş ve burada 4 yıl görev yaptıktan sonra vefat etmiştir.

Simmel'in akademik çevrelerde, en azından bazı akademisyenler arasında sevilmediği bilinmektedir. Bunun nedenlerinden biri, derslerine hem öğrencilerin hem de dışarıdan çok fazla dinleyicinin ilgi göstermesidir (Jung, 2001, s. 17). Dinleyicilerinin arasında kadınlar da önemli bir yer tutmaktadır. Aynı zamanda derslerinin konusu ahlaktan sosyolojiye ve Kant'tan Nietzsche'ye kadar uzanmaktadır. Akademide olmasa da özel hayatında cemiyetin önemli isimleriyle sık sık bir araya gelmiş ve fikir alışverişi yapmıştır; bunlar arasında Max Weber ve Edmund Husserl gibi isimler de bulunmaktadır. Eserlerine bakıldığında çok sayıda ve çeşitli kitap ve makalelerin bulunduğu görülmektedir. Makalelerinin önemli bir kısmının akademik dergilerde değil, daha genele hitap eden dergilerde yayımlanması ona eleştiriler getirilmesine yol açmıştır (Coser, 1977). Yazdığı 180 makalenin 64'ü bilimsel dergilerde yayımlanmış, kalanları "liberal" gazetelerde, sanat veya edebiyat dergilerinde kendine yer bulabilmiştir (Coser, 2011, s. 285-287). Bu durum özellikle 1900'den sonrası için geçerli olmuştur. Daha önceleri makalelerinin bir kısmı hem bilimsel dergilerde hem de edebiyat ve sanat dergilerinde dengeli olarak yayınlanmıştır.

Pek çok modern sosyolog gibi Simmel'i de sadece bir sosyolog olarak tanımlamak yetersiz olacaktır. Zira Simmel'in yayımlanmış eserlerine, konferanslarına ve ilgi alanları incelendiğinde geniş bir yelpazeye karşılaşılmaktadır. Simmel'in hayatını ilgi alanlarına göre evrelere ayırmak mümkündür. Frischeisen-Köhler'den alıntı yapan Jung bu açıdan üç aşamadan bahseder: Birincisi Spencer ve Darwin'den etkilenen ilk safha, ikincisi "paranın felsefesi" ile ortaya çıkan ve sosyolojik sorunları ele alan safha, üçüncüsü ise felsefe ve metafizikle uğraştığı son aşamadır (Jung, 2001, s. 25). Bu kadar net olarak belirtmese de Coser (2011) da farklı aşamalardan bahsetmektedir. Poggi'ye göre (1993, s. 47) ilk yıllarda sosyolojiye olan ilgisi daha fazla olmakla birlikte bir süre başka alanlara yoğunlaşmış ve son yıllarda sosyolojiye ilgisi yeniden ivme kazanmıştır. Doktorasını aldıktan sonra sosyolojik problemlerle yoğun bir şekilde ilgilenen Simmel, birkaç yıl sonra ahlak ve tarih felsefesi gibi konular üzerine yoğunlaşmış, 1900 yılında ise sosyoloji ve felsefenin kesiştiği noktada yer alan ünlü eseri Paranın Felsefesi'ni yayımlamıştır. Goethe, Kant veya Schopenhauer gibi önemli isimler hakkında makaleler yayınladıktan sonra 1908'de temel sosyolojik eseri olan "Sosyoloji: Toplumsallaşma Biçimlerinin İncelenmesi"ni piyasaya çıkarmıştır. 1917 yılında Sosyolojinin Temel Sorunları adlı kitabı yayımlanana kadar pek çok farklı alanla ilgilendiği bilinmektedir. Simmel ekolünden bahsetmek oldukça zordur, çünkü ilgi duyduğu ve yazdığı konular çok yönlüdür ve aynı zamanda istikrarlı ve sistemli değildir (Coser, 1977). Bu durum kendi tarzının dağınık olmasıyla ve sistematik şekilde yazmamasıyla daha da karmaşık hale gelmiştir.

Simmel geride hiçbir yöntem ya da sistem bırakmadığını kendisi de biliyordu; zaten mirasını da nakit paraya benzetmişti. Böylece kendisinden sonrakiler bu parayı alıp istediği biçimde değerlendirmiş olacaktır. Bu düşüncesinde haklı olduğunu, Simmel'in sosyolojisi ele alındığında daha net görülmektedir. Simmel'in ilgi alanlarının döneme göre değiştiği yukarıda belirtilmişti. Bu ayrıma bir ekleme daha yapmak mümkündür. Girschik'in aktardığı üzere Simmel'in çalışmalarını dört döneme ayırmak mümkündür; buna göre erken dönemde daha çok evrimci-tarihsel bir perspektifle yapılan çalışmaları söz konusudur. Daha sonra ilgi alanının değer teorisi veya transandans ve de nesnellik sorunu gibi meseleler üzerinde odaklandığı görülmektedir. Kendisine göre 1908'den beri yaşam felsefesini ve hayatını kültürel süreçler çerçevesinde inceleyen Simmel üzerinde, özellikle son zamanlarda savaşın etkileri de görülmektedir. Simmel salt göreceliliğin yeterli olmadığını ve mutlak değerlerin olduğunu ileri sürmektedir (Girschik, 2000). Ayrıca Simmel'in sosyolojiye bakışını ya da bir disiplin olarak sosyolojiye yaklaşımını toplumsal olguların incelenmesiyle sınırlamadığı da anlaşılmaktadır. Simmel'in odağında daha çok etkileşim biçimleri ve insanların bir araya gelme formları vardır. Dolayısıyla bu etkileşim ve oluşum biçimi onun sosyolojisinde önemli bir yere sahiptir (Poggi, 1993, s. 49-50). Paranın Felsefesi'nde para bir etkileşim modeli olarak ele alınmış, toplum ve değişim para örneği üzerinden analiz edilmiştir. Simmel'e göre "nesnelerin çoğu kendi başına değerli değildir, değerli hale gelir; bunun için de sürekli diğeriyle etkileşim halinde olması gerekir" (2009, s. 225). Para, bir başkasıyla veya bir yabancıyla ilişki kurulmasını sağlar ve kolaylaştırır (Reich, 2003, s.133).

Simmel daha önce belirtildiği gibi akademik dünyada sorunlar yaşasa da Avrupa'da tanınan bir isimdi. 20. yüzyılın başlarından itibaren Berlin'de seminerler verdiği ve ilginin yoğun olduğu için üniversitenin en büyük amfilerini kullandığı bilinmektedir. Bu seminerlere katılanlar arasında Lukasc

gibi öğrencileri de vardı (Turner, 1999, s.148). ABD’de tanınması, 20. yüzyılın başlarında eserlerinin Amerikan dergilerinde yayınlanmaya başlamasıyla gerçekleşmiştir. Bundan sonra bazı Amerikalı sosyologlar da Simmel’in sosyolojisine ilgi duymuşlar ve çalışmalarında ona yer vermişlerdir. Daha sonra Avrupa sosyolojisine olan ilgi azalınca Simmel’in çalışmalarına duyulan ilgi zayıflamış, ancak yüzyılın ortalarında ilginin yeniden canlandığı görülmüştür (Wolff, 1950, s. xxiv). Simmel’in Amerikan sosyolojisi üzerindeki etkisi uzun süreli, çeşitli aşamalarda ve biçimlerde ortaya çıkmıştır. Simmel’in yaşadığı dönemde başlayan bir çeviri dalgası olmuş ve bu çalışmalar çoğunlukla tek merkezde yapılmıştır. 1930’lardan sonra eserleri yeniden çevrilmiş olsa da 1955-1975 döneminde eserleri doğrudan eleştirilmiş ve sistematik olarak tartışılmaya başlanmıştır (Levine, 2011, s. 57-59). ABD’de Simmel’in adını ilk duyanlar hiç şüphesiz yüksek öğrenim için Almanya’ya, daha doğrusu Berlin’e gelen ve Simmel’in derslerine bizzat katılan Robert Ezra Park gibi Amerikalı öğrencilerdir. Bu noktada önemli bir başka hususu da Simmel ismini bilenlerin çoğunun aynı üniversitede yani Chicago Üniversitesi’nde okuyor olmasıdır. Simmel’in sosyolojisi bu nedenle hem derslerde hem de ders kitaplarında yazılı hale gelmiştir.

5. GEORG SIMMEL’İ ETKİLEYEN DÜŞÜNCE AKIMLARI

Almanya’da Fransız kültürünün 17. yüzyıldan itibaren etkili olduğu bilinmektedir. Bu etki sosyal ve manevi hayatta da görülebilecek türdendir. Ancak Alman diline özel önem veren ve daha sonraki kültürel iklimi belirleyen bir entelektüel gelişme de bulunmaktaydı. Almanya’da modernleşme sürecinin Fransa ve İngiltere’den farklı geliştiği, özellikle aydınlanma felsefesine karşı baskın bir hareketin olduğu kaydedilmekle birlikte Alman Aydınlanması (Aufklärung) seküler bir hükümet talep ederken hükümdarı desteklemiştir.

Alman düşünce tarzını etkileyen bir diğer önemli akım Pietizm’dir. Bu akıma göre Protestan rahipler de yetersizdir veya samimi değildir. Bu nedenle insanlar “gönül dini” anlayışıyla birleşerek dini tartışmalar yürütmüşlerdir (Hazard, 1996, s. 452). Böylece dinsel bir anlayış olarak başlayan dindarlık, daha sonra diğer alanlardaki manevi kalıpları da değiştirmiştir. Bu anlayışa göre öncelikli olarak doğrudan içsel bir deneyimin ve bireysel gelişimin mevcudiyeti gerekmektedir. Bu bağlamda dini metinleri tartışmak ve mantığı vurgulamak için sık sık bir araya gelmekteydiler. Dolayısıyla bu düşünce biçimi sonrasında daha özgür düşünmeyi desteklemiştir (Doğan, 2012, s. 9). Bu bağlamda din gibi kurumsallaşmış yapıların dahi bireysel yorumlara açık olduğunu göstermek önemlidir.

Alman Aydınlanmasının -örneğin Fransa’dan- farklı bir tezahürü ekonomi alanında başlayan ve daha sonra *Geisteswissenschaften/Kulturwissenschaften* (ruhsal bilimler/kültürel bilimler) alanlarında kendini gösteren bir anlayıştan kaynaklanmaktadır. Bu dönemin entelektüel anlayışına, özellikle Dilthey ile bağlantılı olan ve Simmel’i de etkileyen "Historismus" (tarihselcilik) akımı hakim olmuştur (Erdoğan, 2019, s. 76). Bu anlayışa göre insanlar değerlendirilirken, bulunduğu zaman ve mekana bağlı olarak eylemlerine ve ondan doğan sonuçlarına göre ele alınmalıdır. Ayrıca insan tamamen tarihsel bir varlık olarak görülmekte ve bu nedenle eylemlerinin çevreden etkilendiği kabul edilmektedir. İnsan, geçmişten miras aldığı kurumlar çerçevesinde hareket edip ve bunları değiştirmekte veya tamamlamaktadır; yine bu anlayışta sürekliliğe vurgunun olmadığını veya tekçi bir ilerleme anlayışının benimsenmediği görülmektedir (Poggi, 1993, s. 26-27). Böyle bir yaklaşım Simmel’de de görülmekte ve örneğin Paranın Felsefesinde kendini göstermektedir.

Simmel döneminin bir diğer entelektüel arka planı da Alman ideolojisidir; buna göre bilgi ve yasalar tamamen ampirik olamaz. Elbette ampirik bilgiye göre yasaların varlığı kabul edilmektedir, ancak insan dünyasının sosyal düzenliliklerine de dikkat çekilmektedir. Bu, toplumun yasalarıyla tarihsel bağlamda oluşan toplumsal yasalar arasındaki farktır (Jonas, 1981, s. 161). Her ne kadar Almanya bir siyasi birlik ya da ulus-devlet olarak geç ortaya çıkmış olsa da, ulusal bilincin daha erken dönemlerde gelişmeye başladığı açıktır. Bu bilincin gelişimini müzik, edebiyat gibi alanların dışında diğer felsefi veya politik akımlarda da görmek mümkündür. Aydınlanma felsefesi, Fransa ve İngiltere’de siyasi yapıyı ve toplumsal düşünceyi dönüştürerek çok etkili olmuştur. Almanya’daki durum -her ne kadar oradaki gelişmelerden etkilenmiş olsa da- bu iki ülkeden farklıdır (örneğin Voltaire Prusya sarayında kalmış ve Büyük Frederick ile etkileşime girmiştir). Ancak entelektüel değişim burjuvazinin ya da orta sınıfın harekete geçmesi şeklinde kendini göstermemiş, devlet ve kral daha da mutlakiyetçi

bir karaktere sahip olarak kalmıştır. Bu sebeple sözü edilen sınıflar daha fazla uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Ancak Aydınlanma'nın yol açtığı manevi değişimi çeşitli alanlarda gözlemlemek mümkündür. Bunlar arasında önemli bir yer, örneğin tiyatro ve dönemin anlayışını eleştiren eserlerdir (örn. G. E. Lessing).

18. yüzyılda ortaya çıkan önemli isimler Goethe ve Schiller'dir ve bu ikili Alman Aydınlanma sürecine farklı bir bakış açısı getirmiştir (Schulz, 2006, s. 70-72). Yine Kant'ın sunduğu eserler o zamanın ve geleceğin Alman düşüncesinin belirleyici unsurları haline gelmiştir (Schulz, 2006, s. 74). Entelektüel oluşumlar hem kamuoyunu hem de siyaseti etkilemeye çalıştıkları ve 19. yüzyıl Almanya'sındaki tartışmalara egemen oldukları için, fiziki ve beşeri bilimler arasındaki ayrım siyasetten bağımsız kalmamıştır (Veit-Brause, 2001, s. 33). İki disiplinin eşit kabulü için mücadele edilmiş ve iki ayrı alan oluşturulmuştur. Dilthey bu durumu "*erklären vesus verstehen*" (açıkla-anla) ifadeleriyle ortaya koymuş ve bunların karşıtlarını ortaya çıkarmıştır (Läas, 2005, s. 141; Veit-Brause, 2001, s. 35). Simmel de bu düşünsel arka planın farkındadır ve bunu sosyolojik çalışmalarında ortaya koymuştur.

6. SOSYOLOG OLARAK GEORG SIMMEL

Yukarıda bahsedildiği gibi Simmel akademiye çok zor kabul edilmiş, birçok eser vermesine ve şöhret kazanmasına rağmen Berlin Üniversitesi'nde 15 yıl "Privatdozent" olarak ders verebilmiştir (Coser, 2011, s. 280); yani bir nevi "çıraklık" statüsünde kalmıştır. 1900'den itibaren "*Ausserordentlicher Profesör*" unvanını almasına rağmen, karar alma gücü ve mali güvenceden yoksun olması nedeniyle bu unvanın akademide pek etkili olmadığı anlaşılmaktadır.

Simmel'in pek çok eser yazmasına ve sosyolog olarak tanınmasına rağmen üniversiteye kabulünün neden bu kadar geç kaldığı sorusu birkaç yönden cevaplanabilir. Birincisi akademinin beklentileriyle ilgilidir. Simmel'in özgün çalışma tarzı Akademi'de eleştirilmekteydi, çünkü onun geçmişe dayalı yeni bir şeyler yaratma çabaları kabul edilirken, kendine özgü ve bağımsız bir çalışma yapması "sınırı aşma" olarak yorumlanmıştı (Coser, 2011, s. 282-283; Jung, 2001, s. 15 -16). Simmel akademik çalışmaların dışında yoğun bir şekilde ders vermiş gibi görülse de, kıdemli hocaların az sayıda seçilmiş gruplara ders verdiği anlaşılmaktadır; popüler hoca olmaya çalışanların ise gayri ciddi olarak yorumlandığı açıktır. Georg Simmel'in fikirlerini "aklına geldiği gibi" sunduğu ve bu nedenle yönteminin sistematik bir açıklamadan yoksun olduğu ileri sürülmüştür (Coser, 2011, s. 280). Bunun nedeni uzun süre akademide ikinci planda kalması olabilir. Ancak aşağıda açıklanacağı üzere Simmel daha sonra bu özellikleriyle yeniden ünlenecek ve onun sosyolojik bakış açısı ele alınacaktır. Dolayısıyla sosyolojideki önemi, sosyolojik bakış açısı ve anlayışı ile ilgili bazı önemli hususlar aşağıda tartışılacaktır.

20. yüzyılın ortalarına doğru Simmel yeniden keşfedilen bir sosyolog olmuştur. Bunun çeşitli nedenleri olsa da, en önemlisi yüzyılın ikinci yarısında akademinin yaşadığı toplumsal değişim ve çeşitlenme olarak görülebilir. 20. yüzyılda yaşanan olaylar ve sosyolojinin çeşitlenmesi sonucunda daha genel ve mutlak toplumsal düzenlilikler bulma çabaları, olup biteni anlamak için yeterli olmamış, Simmel'in ortaya koyduğu sosyolojik yaklaşım yeni bakış açılarına olanak tanımıştır. Pitasi'ye göre Georg Simmel, karmaşık Batı dünyasını en iyi tanımlayan klasik sosyologdur (par. 8). Simmel'e göre sosyoloji, çeşitli etkileşim biçimlerinin incelenmesidir; bir bakıma toplumun "grameri"dir ve bu nedenle içeriğinin belirlenmesi zordur (Pitasi, par. 19). Böylece kendisi bu karmaşık durumu anlamaya ve kavramsallaştırmaya çalışmıştır.

Simmel için felsefi bir perspektif önemlidir ve bu bağlamda epistemoloji ile de ilgilenmiştir (Deflem, 2003, s. 69). Simmel'in çalışmalarına bakıldığında sosyoloji, ahlak, tarih felsefesi veya sanat felsefesi gibi çeşitli konularla ilgilendiği görülür. Yine, yukarıda bahsedildiği gibi kendisi farklı evrelerde farklı alanlar ve konularla meşgul olmuştur. Örneğin, Kant felsefesine yoğunlaştığı dönem ve eserleri vardır. Sosyal Farklılaşma Üzerine (1890), Tarih Felsefesinin Problemleri (1892), Ahlak Bilimine Giriş (1892-3) bu kapsamdadır. Ayrıca Darwin ve Spencer'in fikirlerinden etkilendiği Ayıklama/Seçme Öğretisinin Bilgi Kuramıyla İlişkisi Üzerine (1895) adlı eseri zikredilebilir. Motak, 1898'den sonra Simmel'in sürekli olarak din kavramıyla meşgul olduğunu ve bunun Paranın Felsefesi'nde de görüldüğünü ileri sürmektedir (Motak, 2014, s. 131).

Simmel'in sosyolojisinden bahsederken tek bir kavramdan ya da konudan söz etmek mümkün değildir, çünkü o ifade edildiği gibi, çok farklı konuları ve kişileri ele almıştır. Sosyolojik tahayyülünün nesnelere (Kapı ve Köprü, Paranın Felsefesi vb.) kapsadığı gibi, duyuları içeren toplumsal analizleri de (Zihin Sosyolojisi vb.) vardır. Bu makalede kendisinin çalışmalarının içeriğinden bazı konular, kavramlar ve yaklaşımlarla sınırlı kalınmıştır. Bunlardan biri toplum ve bireydir, çünkü Durkheim gibi sosyologlardan farklı olarak topluma vurgu yapmamış, her ikisini de (toplumu ve bireyi) sosyolojinin ilgi konusu olarak sunmuştur. Simmel'e baktığımızda üst anlatılardan ziyade yaşamın tüm küçük alanlarıyla ilgilendiği görülmektedir (Jung, 2001, s.53). Aslında Simmel hayatı anlamak için "küçük" ve sıradan alanlar üzerinden analiz yapmaktadır. Dolayısıyla nesnelere bile sosyal analizin araçları haline gelmiştir.

Georg Simmel'in özelliği, farklı yaklaşımları ve analitik tarzıdır. Örneğin sosyal teorisinin temelinde formel bir sosyoloji ve toplumsallaşma anlayışı olduğunu söylemektedir. Kendisi sosyolojik yaklaşımında genel, biçimsel ve felsefi bir yaklaşım sunsa da, esasen biçime odaklanmaktadır (Deflem, 2003, s. 69). Simmel, genel sosyolojiyle ilgilenmektedir ve sosyolojiyi insan araştırmalarının bir yöntemi olarak önermektedir. Genel sosyoloji ile formel sosyoloji arasındaki fark Simmel'in bakış açısına göre önemlidir, çünkü ona göre genel sosyoloji tarihle ilgilenmenin bir yöntemi iken formel sosyoloji daha çok belirli bir disiplinin özel konularıyla ilgilidir (Wolff, 1950, s. xxvii-xxxviii). Genel sosyoloji, grupların tarihsel hikayeleri gibi tüm tarihsel yaşamla ilgilenmektedir. Biçimsel sosyoloji ise etkileşimlerin toplamından doğan toplumsal biçimleri incelemektedir. Burada içerik ile biçimi birbirinden ayırmak gerekir, çünkü biçim aynı olsa da içerik tamamen farklıdır. Din anlayışıyla ilgili şekil ve içerik kavramlarını da görmek mümkündür. Simmel, bu analizle din ile dindarlık arasında bir ayırım yapar. Din, dini içeriği ifade eder, dindarlık dini formu belirtir ve dindarlık dini açığa çıkarmaktadır. Başka bir deyişle nesnel din, öznel dindarlıktan gelir. "Dini inançların sabit içeriği, dini hayata dönüşme eğilimindedir". Zira din, karşılıklı faaliyetin sonucudur ve Tanrı düşüncesi etrafında inşa edilmiştir (Motak, 2014, s. 134-135). Elbette bu tür sosyolojik analizler dinle sınırlı değildir. Paranın felsefesi biçim ve içerik teorisinin önemli bir örneğidir (Reich, 2003, s. 129). Böylece değiş-tokuş, örneğin ticareti ve para müessesesini doğurmuştur.

Simmel'in sosyolojik anlayışında toplum izole bir olgu değildir, tam tersine yerleşik ilişkiler üzerinden anlaşılmalı, dolayısıyla ortaya çıkan her şey ilişkiler bağlamında değerlendirilmelidir. Toplumu anlamak için tüm kültürel unsurlar incelenmelidir; örneğin alışveriş veya değiş-tokuş, ticaretin ötesinde toplumsallaşmayı sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Mübadele yoluyla bir ilişkiler ağı oluşmaktadır ve toplum da bu ilişkiler ağının toplamıdır (Bürge, 2003, s. 18-19). Bu ilişkiler sonucunda sosyal olgular ve kurumlar ortaya çıkmakta, sosyal kurum veya birey tek başına ve bağımsız olarak var olmayıp, aralarındaki ilişkilerden etkilenmektedir. Ancak belli bir süre sonra ortaya çıkan toplumsal gerçeklikler, kendileri de bağımsız hale gelmektedir. Bu anlayış Simmel'in araştırmalarında görülebilir ki, "Paranın Felsefesi" buna çok güzel bir örnektir (Turner, 1999, s.149). Zira para, toplumsal ilişki ve etkileşimlerden ortaya çıkan bir olgudur ve ne kadar yaygınlaşırsa varlığı da o kadar özerk olur. Benzer bir gerçeği şöyle ifade etmek de mümkündür; nesnelere kendi normlarını yaratmaktadır, böylece otonomlaşma ve yabancılaşmadan bahsetmek mümkündür. İşçinin üretimle ilişkisinin değiştiğini açıklamak için Simmel, işçinin ürettiğini parayla satın alması gerektiği gerçeğini açıklamaktadır (Simmel, 2009, s. 734). Simmel bunu basitçe bir yabancılaşma olgusu olarak açıklamamakta, işin ya da nesnenin kendisinin özerk hale geldiğini ve kendi normlarını yarattığını iddia etmektedir. 1900'da yayınlanan "Paranın Felsefesi" genel anlamda sosyoloji yaklaşımını anlamak için de ilk zikredilecek çalışmalarından biridir; burada paranın toplumsal ve iktisadi gelişimlerde nasıl bir rol oynadığı ve lokomotif görevi gördüğü ortaya konmaktadır (Schmidt ve von Flotow, 2000, s.1). Bir bakıma kendi sosyolojisini ortaya koyduğu bir eserdir ve paranın sosyolojik bir fenomen olduğunu, çünkü toplumsal bağların yoğunluğuyla, güvenilirliğiyle ve kolaylığıyla parasal etkileşimlerin artması ve soyut nitelik kazanması arasında bir ilişkinin olduğunu izah etmektedir.

SONUÇ

Georg Simmel'in sosyolojisi farklı sosyolojik bir perspektifle özellikle 20. yüzyılın ortalarından itibaren yapılan sosyolojik çalışmalara zemin sağlamış ve meta analizler yerine daha mikro düzeyde toplumsal tahlil yapan araştırmaların önünü açmıştır. Simmel, kendi fikir yolculuğu içerisinde çok

sayıda farklı alanlarda yazılar kaleme almış ve zaman zaman sosyolojinin ötesinde konulara da ilgi duymuştur. Duyular, ilişkiler, sanat, düşünürler, objeler ve daha birçok konuyu araştırmanın bir nesnesi haline getirerek toplumsal tahlilleri mevcuttur. Bu çalışmada bu denli geniş bir yelpazeyi sosyolojik çalışmaların konusu haline getiren Georg Simmel'i ve sosyolojisini anlamak maksadıyla kendi dönemine bakılmıştır. Dolayısıyla dönemin Almanya'sı, siyasi ve toplumsal gelişmeler, entelektüel hayat ve tartışmalar ışığında Simmel'in hayatı ve çalışmaları ele alınmış ve bu gelişmelerle ilişkisi tartışılmıştır. Aynı zamanda Simmel'in kişisel hikayesinin rolü ile Alman toplumundaki sınıfsal olaylar ilişkilendirilmiştir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi Georg Simmel'in sosyolojisini anlamak kolay değildir. Bunun sebebi kendi çalışmalarını sürdüren doktora öğrencilerinin olmaması, çalıştığı alanların geniş bir yelpaze içinde yer alması, zaman zaman tarihselci ve/veya felsefi bir bakış açısıyla meseleleri tartışması ve de süreç içerisinde konulara yaklaşım biçiminde farklılaşmasıdır. Ayrıca, analizlerini mikro bir perspektiften hareketle yapması, toplumsal tahlillerine daha karmaşık ve dağınık bir görüntü vermektedir. Böylece, örneğin toplumsallaşma sürecini bireyler ve çeşitli etkileşimler neticesinde oluşan tipolojiler veya toplumsal yapılar arasındaki ilişkiler üzerinden izah etmektedir. Öte yandan bu yaklaşım biçiminin hala güncelliğini koruduğunu ve günümüzdeki sosyolojik çalışmalara bereketli bir zemin sağladığını söylemek mümkündür. Bunun yansımalarını 20. yüzyılın hem ilk hem de ikinci yarısındaki çalışmalarda görmekteyiz (örneğin Robert Park veya Alfred Schütz'ün çalışmaları). Kullandığı kavramsallaştırmalar ve sosyolojik yaklaşımın modern çalışmalarda yol gösterici olduğu açıktır.

KAYNAKÇA

- Akın, M. H. (2019). Sosyal Etkileşim ve Sosyal Benlik Kaynağı olarak Aile. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 3 (1), 1-14.
- Arslan Bilgin, F. (2020). Ziya Gökalp ve Batı Algısı. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 4 (1), 100-112 .
- Augustine, D. L. (1991), The Business Elites of Hamburg and Berlin. *Central European History*, 24 (2), 132-146.
- Baranowski, S. (1987). Continuity and Contingency: Agrarian Elites, Conservative Institutions and East Elbia in Modern German History. *Social History*, 12(3), 285–308. <http://www.jstor.org/stable/4285626>
- Barrington, M. (1974), *Social Origins of Dictatorship and Democracy*, Penguin University Books.
- Bürki, M. (2003). *Die Moderne im Verständnis von Georg Simmel*, Zürich, http://socio.ch/sim/on_simmel/t_buerki.pdf.
- Coser, L. A. (1977). *Masters of Sociological Thought: Ideas in Historical and Social Context* (2nd ed.). New York: Harcourt Brace Jovanovich, <http://www.socio.ch/sim/biographie/index.htm>.
- Coser, L. A. (2011). Georg Simmel'in Çalışma Tarzı: Sosyoloğun Sosyolojisine Bir Katkı (çev. Y. Çına). İçinde J. Ö. Dirliktapan (ed.) *Georg Simmel Sosyolog Sanatçı Düşünür*. (s. 279-290). Doğubatu.
- Craig, G. A., (1998). Berlin the Hauptstadt: Back Where it Belongs. *Foreign Affairs*, 77 (4), 161-170.
- Deflem, M. (2003). The Sociology of the Sociology of Money: Simmel and the Contemporary Battle of the Classics. *Journal of Classical Sociology*, 3, 67-96.
- Doğan, N. (2012). *Alman Sosyoloji Geleneği*. Kitabevi. İstanbul.
- Erdoğan, E. (2019). Tarih Felsefesinin Genel Hatları ve Collingwood'un Tarih Düşüncesi. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 3 (1), 69-90.
- Frisby, D. (2002). *Georg Simmel*. Routledge (revised edition).

- Fritzsche, P. (1994). Vagabond in the Fugitive City: Hans Ostwald, Imperial Berlin and the Grossstadt-Dokumente. *Journal of Contemporary History*, 29 (3), 385-402.
- Fulbrook, M. (2008). *Almanya'nın Kısa Tarihi* (S. Gürses, çev.). Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Girschik, K. (2000). Geld als Determinante der Moderne in Georg Simmels "Philosophie des Geldes". http://socio.ch/sim/on_simmel/t_girschik.htm
- Hazard, P. (1996). *Batı Düşüncesindeki Büyük Değişme* (E. Güngör, çev.). Ötüken. İstanbul.
- Jazbinsek, D. & Thies, R. (1996). *Grossstadt-Dokumente: Metropolenforschung im Berlin der Jahrhundertwende*. WZB - Papers, FS II.
- Jonas, F. (1981). *Geschichte der Soziologie 2*. Springer Fachmedien. Wiesbaden.
- Jung, W. (2001). *Georg Simmel – Yaşamı Sosyolojisi Felsefesi* (D. Özlem, çev.) Anahtar. İstanbul.
- Levine, D. N., Carter, E. B., & Miller, G.E. (2011). Simmel'in Amerikan Sosyolojisi Üzerine Etkisi I (G. Kızıler, çev.). İçinde J. Ö. Dirlikyapan (ed.). *Georg Simmel- Sosyolog Sanatçı Düşünür*. Doğubatı. Ankara, (s.54-94)
- Maurer, A. (2008). *Handbuch der Wirtschaftssoziologie*. VS Verlag für Sozialwissenschaften. Wiesbaden.
- Motak, D. (2014). Religion and Monetary Culture in the Sociology of Georg Simmel. İçinde A. McKinnon ve M. Trzebiatowska (ed.), *Sociological Theory and the Question of Religion*. (s. 129-149).
- Outhwaite W. (2006). *The Blackwell Dictionary of Modern Social Thought*. Blackwell.
- Paffhausen, J. (2012), Fortschreibung des Bevölkerungsbestandes, *Zeitschrift für amtliche Statistik*, .88-92. https://www.statistik-berlin-brandenburg.de/publikationen/aufsaeetze/2012/HZ_201201-07.pdf
- Pitasi, A. (t.y.). *Portrait of Georg Simmel as a Young Man*, www.socio.ch/sim/on_simmel/t_pitasi.htm.
- Poggi, G. (1993). *Money and the Modern Mind*. University of California Press.
- Reich, A. M. (2003). The Beautiful Jew is a Moneylender: Money and Individuality in Simmel's Rehabilitation of the 'Jew'. *Theory, Culture & Society*, 20 (4), 127-14.
- Roskin, M. G. (2009). *Çağdaş Devlet Sistemleri, Siyaset, Coğrafya, Kültür* (B. Seçilmişoğlu, çev.) Adres Yayınları, Ankara.
- Schmidt, J.& von Flotow, P. (2000). Globalisierung der Geldwirtschaft – 100 Jahre "Philosophie des Geldes", *Forum Wirtschaftsethik*, 3/2000.
- Schulz, K. (2006). *Alman Kültür Tarihi* (Y. Erkoç, çev.), Orient Yayınları, Ankara.
- Simmel, G. (2009; 1907 basımının tekrar basımı). *Philosophie des Geldes*. Anaconda, Köln.
- Sondhaus, Lawrence (2006). *Austria, Prussia, and the German Confederation: The Defense of Central Europe, 1815-54*. İçinde T. C. Imlay & M. D. Toft (ed.) *The Fog of Peace and War Planning*. Routledge, Abingdon, (s. 50-74).
- Turner, B. S. (1999). *Classical Sociology*. Sage Publications.
- Veit-Brause, I. (2001). Scientists and the cultural politics of academic disciplines in late 19th-century Germany: Emil Du Bois-Reymond and the controversy over the role of the cultural sciences. *History of the Human Sciences*, 14 (14), 31-56.
- West, D. (2005). *Kıta Avrupası Felsefesine Giriş, Rousseau, Kant ve Hegel'den Foucault ve Derrida'ya* (A. Cevizci, çev.). Paradigma, İstanbul.
- Wolff, K. H. (1950). *The Sociology of Georg Simmel*. The Free Press Glencoe Illinois.

EXTENDED ABSTRACT

The German sociological tradition plays a significant role in the development of sociology as a discipline. Along with the development of sociology in France, the field emerged as a scientific discipline with its own methods and approaches. Sociology started to be taught at higher education institutions, the first academic journals appeared, and associations of sociology were founded. The early sociologists generally tried to understand and explain the unprecedented rapid change that appeared with modernization, and they usually did so by providing grand theories of human development and change. Georg Simmel, in that sense, diverges from his contemporary thinkers and social scientists. Although he also tries to understand and explain the change of mankind especially in the modern period, he takes a different approach and style in his analysis. At the same time, he is interested in the numerous facets of human life ranging from arts to money or relationships of all sorts. Because of this approach that differs from his contemporaries, his sociology was discovered relatively late. Also, his late employment in academia meant that he did not have many students to follow his steps and advance his “way of looking at things”. Nevertheless, we observe that he is rediscovered particularly in the second half of the 20th century. His micro-sociological perspective allowed scientists of that period to analyze social issues that have highly diversified in the post-war period. Thus, through a micro-sociological perspective as proposed by Simmel, researchers are able to tackle social issues from various angles instead of providing meta-analyses.

However, the focus of this paper is not directly related to the works and influence of Georg Simmel, but more on the circumstances of his time and his life. It is known that the conditions people live in shape the way they understand and explain developments and changes. Germany is certainly one of the countries with its unique development that provided a rich source for sociological analysis. Despite its comparatively late industrialization, Germany was able to become one of the leading industrial powers within a short time. Although the country’s unification was not realized until 1871, there already were close relations among institutions such as universities collaborating in many areas. Therefore, political and social aspects in Germany have been discussed in the paper to display the conditions during Simmel’s time. Furthermore, certain aspects have been highlighted because they played a particular role in his life. One such aspect is Berlin, a vibrant and modern city attracting social groups from all areas and levels. Berlin was the “laboratory” for Simmel when he wrote about the metropolis. A further aspect is the intellectual environment during his time and the discussions being led around political, social and scientific issues - the “Methodenstreit” is one such example. It is also understood that he is influenced by ideas and notions on various societal or scientific problems. Carl Menger’s theory on the formation of value is a notion that is taken up by Georg Simmel – particularly in his work called “Philosophy of Money”.

The paper also handles Georg Simmel’s life and sociological approach. Here, both his private and academic life are dealt with to understand Georg Simmel as the “non-orthodox” sociologist. We see that his interest in social issues range from ethics to significant figures like Kant or Nietzsche. He is interested in art and objects and makes use of them to explain human history, change and typification in society. He has produced many written works, but not all his publications are in academic journals but in “ordinary” journals, a fact that he was sometimes criticized for especially in academic circles. What makes Simmel extraordinary is also concepts which he suggests to describe the behaviour or change of people. Central to his sociological work is the concept “Wechselwirkung” (interaction), which forms the base in many of his analyses. For him, various types of interaction create the base for culture, contemporary mindset and thinking, institutions and many other social phenomena. He suggests other concepts as well to explain the rapid change of human history - all from the micro-sociological perspective. All these aspects and most probably his Jewish roots lead to hardships in his employment in academia because it took him many years to have a full employment at a university. Nevertheless, Simmel remains to be one of the influential classical sociologists and his approach provides a base to handle modern issues in many areas.